

شناسایی اکوسیستم کارآفرینی آموزشی، فرصت ها و تهدیدهای آن

زهرا سایه وند، دانشجوی دکتری مدیریت آموزشی، گروه علوم تربیتی دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، دانشگاه

شهید بهشتی، تهران، ایران.

***فرونوش اعلامی**، استادیار رشته‌ی مدیریت آموزشی، گروه علوم تربیتی دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، دانشگاه

شهید بهشتی، تهران، ایران.

غلامرضا شمس مورکانی، دانشیار رشته‌ی مدیریت آموزشی، گروه علوم تربیتی دانشکده علوم تربیتی و

روانشناسی، دانشگاه شهید بهشتی، تهران، ایران.

چکیده

این پژوهش با رویکردی کیفی به دنبال شناسایی اکوسیستم، فرصت ها و تهدیدهای کارآفرینی آموزشی است. جامعه پژوهش کارآفرینان آموزشی شهر تهران است که مؤسسه و نهادی نوآورانه در حوزه آموزش تأسیس نموده اند. ابتدا اکوسیستم کارآفرینی آموزشی به شیوه تحلیل اسناد مورد بررسی قرار گرفت و سپس فرصت ها و تهدیدها، از طریق مصاحبه نیمه ساختاریافته با ۱۱ کارآفرین آموزشی ایرانی شناسایی گردید. نتایج پژوهش، رقابت کم و گستردگی حوزه آموزش، توجه به آموزش و پرورش به عنوان کلید توسعه جامعه، تمایل به خصوصی و رقابتی شدن آموزش، ارزشمندی یاددهی و یادگیری برای فرد و جامعه، نقش فناوری های نوین و نقش یادگیری در اقتصاد دانش بنیان را به عنوان فرصت های کارآفرینان آموزشی نشان داد. عدم وجود قوانین مشخص، اولویت نبودن آموزش برای مردم و سازمان ها به دلیل ضعف اقتصادی جامعه، ضعف فرهنگ کارآفرینی در حوزه آموزش، سرمایه گذار کم در حوزه آموزش، آشنا نبودن به دانش روز و فناوری، از جمله تهدیدهای کارآفرینان آموزشی ایرانی به دست آمده است.

واژگان کلیدی: اکوسیستم فرصت، تهدید، کارآفرینی آموزشی

* نویسنده مسئول: Farnoosh_al@yahoo.com

دریافت مقاله: ۹۹/۱/۲۴ پذیرش مقاله: ۹۹/۳/۲۷

Identifying ecosystem, opportunities and environmental of educational entrepreneurship

Zahra sayehvand, Ph.D candidate of educational administration, educational science group, faculty of ducation sciences and psychology, Shahid Beheshti university

***Farnoosh a'lami**, Assistant professor of educational administration, educational science group, faculty of ducation sciences and psychology, Shahid Beheshti university

Gholamreza shams Morkani, Associated professor of educational administration, educational science group, faculty of ducation sciences and psychology, shahid beheshti university

Abstract

The aim of this study was to identify the ecosystem, opportunities and threats of educational entrepreneurship, which has been done with a qualitative approach. The statistical population of the study is educational entrepreneurs of Tehran, who have established an innovative institution and institution in the field of education. First, the educational entrepreneurship ecosystem was evaluated by documentation method and then the opportunities and threats, through Semi-structured interview with 11 educational entrepreneurs. The results of the research, the low competition and the breadth of education, attention to education as the key to society development, private and competitive training, valuable teaching and learning for the person and society, the role of new technologies and the role of learning in knowledge-based economy as the educational entrepreneurs' opportunities showed. Lack of specific laws and ambiguity and inconsistency in laws, the priority of education for people and organizations due to the economic weakness of society, the lack of cultural weakness, low investor in the field of education, not familiar to the knowledge of the day and technology, including the threats of Iranian educational entrepreneurs.

Keywords: ecosystem, opportunity, threats, educational entrepreneurship

* Corresponding author: Farnoosh_al@yahoo.com

Receiving Date: 12/4/2020 Acceptance Date: 16/6/2020

مقدمه

با توجه به وضعیت فعلی و تغییرات صورت گرفته، مطالبات عمومی از نهادهای آموزشی رو به افزایش است. تقاضا برای آموزش در طول چند دهه گذشته تغییر کرده است و خواست عمومی برای آموزش فراتر از قابلیت‌های فعلی سیستم آموزش است، عدم پاسخ به موقع سیستم آموزشی به چالش‌های محیطی، نشان از ناتوانی پاسخگویی نظام آموزش به نیازهای آموزشی است [۷]. به‌طور کلی هر قدر جهانی که در آن زندگی می‌کنیم پیچیده‌تر می‌شود نیاز به شناسایی و پرورش ذهن‌های خلاق و آفریننده، بیش‌تر و جدی‌تر می‌گردد. به همین دلیل در شرایط کنونی مسئله نوآوری و کارآفرینی از مهم‌ترین مسائل قلمرو نظام آموزشی است [۹]. به‌تازگی کارآفرینی تبدیل به یک واژه رایج در حوزه آموزش شده و کاربرد آن در ادبیات این حوزه افزایش یافته است [۱۲]. افزایش استفاده از این اصطلاح را می‌توان ناشی از این دانست که رهبران، کارآفرینی را ابزاری برای بقا و پایداری در محیط در حال تغییر و نامطمئن جهان امروز می‌دانند [۲۴]. کارآفرینی آموزشی رویکردی است که با توجه به پارادایم‌های کسب‌وکار شکل گرفته است، فرآیندی هدفمند، پویا و اجتماعی است که با شناسایی و ارزیابی فرصت‌ها و خلق ایده‌ای نوآورانه اقدام به ایجاد و توسعه سازمان‌ها و چشم‌اندازهای آموزشی می‌کند.؛ فلسفه و مأموریت انگیزشی کارآفرینی آموزشی به صورت ضمنی یا صریح توسعه عدالت اجتماعی، افزایش کارآیی و بهره‌وری، بهبود وضعیت آموزش، رفع نیازها و تحرک صنعت آموزش است. آن‌ها تلاش دارند با تغییر چشم‌اندازها و به چالش کشیدن وضعیت موجود، کیفیت را فراهم آورند [۷].

نوآوری یکی از مهم‌ترین مفاهیمی که به‌طور کلی در تعاریف مختلف کارآفرینی و به‌طور خاص در کارآفرینی آموزش به چشم می‌خورد. شواهد و پژوهش‌های انجام گرفته در کشور درباره پدیده نوآوری در آموزش و با تلاش صاحب‌نظرانی نظیر (کاردان، ۲۰۰۲، ص ۱۴؛ صافی، ۲۰۰۳ص ۱۳۳)، نشان می‌دهد که آموزش در ایران نوآور نبوده است و وضعیت آن‌ها به جهت نبود شرایط لازم و بروز مقاومت‌هایی در برابر نوآوری‌های آموزش رضایت‌بخش نیست [۶]. از طرف دیگر امروزه آموزش با چالش‌های زیادی روبه‌روست که برای آن طراحی نشده است، ترتیباتی که ۵۰ سال پیش به کار می‌رفت، دیگر کافی نیست و با مسائلی همچون وضع نابرابر موجود؛ الزامات شهروندی معاصر و آموزش عالی و اشتغال، تغییرات جمعیتی و نیازهای متفاوت دانش‌آموزان روبه‌روست.

همچنین انقلاب فناوری و ارتباطات، فرصت‌های آموزشی غیرقابل‌تصور را ایجاد کرده است که کارآفرینان آموزشی را قادر می‌سازد که خارج از چهارچوب سنتی تحصیلی، نیازهای جدید دانش آموزان را پاسخگو باشد [۸]. ب وجود تغییرات و فرصت های پیش آمده برای کارآفرینی آموزشی چالش ها متعددی هم پیش روست. همان طور که لوین^۱ (۲۰۰۶) اشاره می کند برخی از آنها نشأت گرفته از ویژگی محیط و برخی دیگر ویژگی ذاتی آموزش و پرورش است که کارآفرینی در این حوزه با سایر حوزه ها متفاوت است. به تعبیر وایزمن^۲ (۲۰۱۴)، درحالی‌که کارآفرینی بخش عمومی یا خصوصی در مقیاس‌های بزرگ و پیچیده سازمانی شکل می‌گیرد، کارآفرینی آموزشی در مواجهه با چهارچوب‌ها و قوانین نظام آموزشی است زیرا باید با سیستم آموزش عمومی کار کند. آموزش عمومی، مسئولیت دولت‌ها در بسیاری از کشورهای دنیاست و کارآفرینی آموزشی تحت تأثیر قوانین دولتی است. چراکه توانایی دولت برای ارائه منابع از سایر نهادهای کوچک‌تر، فراتر است. همچنین به این دلیل است که آموزش به جمعیت جوان بر مشارکت اجتماعی، مدنی، اقتصادی و بهره‌وری اثر می‌گذارد، پس موردتوجه دولت‌هاست؛ و نیز وضع قوانین توسط دولت‌ها، یکی از راه‌های دسترسی عادلانه به آموزش و یا نظارت بر دسترسی عادلانه آموزش است که توسط سیستم نهادی به‌عنوان یک سیستم بزرگ و پیچیده آموزش همگانی و عمومی اجرا می‌شود [۲۲]. در ایران نیز در اسناد بالادستی چون بند ۱۸ سند تحول بنیادین به ضرورت تغییر و نوآوری در نظام تعلیم و تربیت رسمی عمومی با رویکرد تعالی‌بخش، پویا و بالنده تأکید دارد و در راهکار ۵ بند ۱۸ به استقرار نظام خلاقیت و نوآوری در آموزش و پرورش در راستای تربیت جامع و بالندگی اخلاقی و معنوی و حمایت مادی و معنوی از مدیران، معلمان و مربیان و دانش آموزان خلاق و نوآور و کارآفرین مورد توجه قرار گرفته است که می‌تواند فرصت و حمایت‌های برای کارآفرینان آموزشی فراهم آورد. بنابراین، با توجهی که به مقوله کارآفرینی طی چند دهه اخیر در حوزه‌های مختلف صورت گرفته و همچنین با توجه تغییرات صورت گرفته در محیط پیرامون و جهان مثل تغییر پارادایم‌های آموزشی، تغییرات فناوری، تغییر در انتظارات افراد از آموزش، تغییر در دستیابی به منابع و ... و همچنین نیاز به تحول سیستم آموزشی برای پاسخگویی به این تغییرات، مباحث مربوط به کارآفرینی آموزشی موردتوجه قرار گرفته اما اکوسیستم و فرصت یا چالش‌هایی که می‌توانند زمینه بروز و توسعه فعالیت‌های کارآفرینان آموزشی را شکل دهد؛ ناشناخته است بنابراین

1. levin

2. Wisemen

شناخت اکوسیستمی که کارآفرینان آموزشی با آن مواجه‌اند برای حمایت و توسعه کارآفرینی آموزشی به‌عنوان یک ضرورت برای تحول، بهبود و نوآوری حوزه آموزش لازم است. حال سوال این است که کارآفرینان آموزشی چه فرصت‌هایی پیش رو دارند؟ چه تهدید‌هایی در انتظار آنها است؟

کارآفرینی تاریخیچه طولانی در صنعت دارد بنابر تعریف شومپیتر موضوع اصلی کارآفرینی ایجاد ارزش از طریق نوآوری است [۱۷]. کارآفرینی آموزشی رویکردی است که با توجه پارادایم‌های کسب‌وکار شکل گرفته است؛ فرآیندی هدفمند، پویا و اجتماعی است که با شناسایی و ارزیابی فرصت‌ها و خلق و توسعه ایده‌ای نوآورانه در حوزه آموزش اقدام به ایجاد و توسعه سازمان‌ها می‌کند [۱۳]. کارآفرینان آموزشی الگوهای موجود را می‌شکنند، به مسیرهای جدید فکر می‌کنند، اهداف و چشم‌اندازهای بالاتری نسبت به دیگران دارند؛ اشتیاقی و فوریتی برای حل مسائل آموزشی حس می‌کنند، ریسک‌پذیرند و قادرند فرصت‌ها را کشف کنند [۲۲]. به طور کلی کارآفرینان چشم‌اندازهایی برای بهتر انجام دادن امور دارند و از قوانین جاری، ساختارها و منابع موجود، فراتر فکر می‌کنند؛ اقداماتی انجام می‌دهند که باعث تحول امور می‌گردد؛ با ارائه فرصت‌های کسب‌وکارانه، بازار آموزش را در دست می‌گیرند؛ به‌طور مستمر ایجاد ارزش می‌کنند و باعث تحول آموزش می‌شوند [۲۳]. تقاضا برای تحول به دلیل تغییراتی چون ظهور فناوری‌ها جدید، جهانی‌شدن، تغییر در جمعیت دانش‌آموزی، رشد روزافزون تقاضا برای کیفیت و پاسخگویی در آموزش، انتظاراتی چون توانمندسازی جامعه توسط نهادهای آموزشی و ایجاد زمینه برای رشد اقتصادی و اجتماعی از جمله عواملی است که تقاضا برای تغییر، نوآوری و کارآفرینی در آموزش را افزایش داده است. از سوی دیگر توجه به مکانیسم‌های بازار، بروز رقابت و دادن حق انتخاب آزاد به مصرف‌کننده، توجه به نیازهای مختلف افراد به‌جای استفاده از یک روش برای همه در آموزش عمومی و توجه به خصوصی‌سازی آموزش عمومی زمینه‌ساز توجه به پدیده‌های چون کارآفرینی و نوآوری آموزشی شده است [۲۳، ۷]. نتایج پژوهش ایال^۱ (۲۰۰۷) نشان داد که حمایت مالی دولت، مکانیسمی خودتنظیم برای ارتقا سیاست‌های دولت در مدارس است. تنها زمانی که مدارس از سطح متوسطی از حمایت‌های دولتی برخوردار شوند، می‌توانند کارآفرین آموزشی باشند زیرا در این صورت دولت نمی‌تواند مقررات گسترده‌ای را بر مدرسه اعمال کند. این مقاله نشان می‌دهد که

1 Eyal

دولت چگونه فرصت‌هایی برای کارآفرینی آموزشی در مدارس و مؤسسات آموزشی فراهم کند یا تهدیدی برای بروز آن باشد [۳]. لوین (۲۰۰۶) نیز تأثیر سیاست‌ها و نقش دولت در کارآفرینی را مورد بررسی قرار داده و نشان می‌دهد که چگونه دولت‌ها و سیاست‌های گوناگون می‌تواند موانع و یا انگیزاننده‌هایی برای کارآفرینان آموزشی ایجاد کنند. نتایج خشکاب و رستگار (۱۳۹۲) نشان می‌دهد، کارآفرینی آموزشی امکان تولید منابع انسانی، اجتماعی و اقتصادی را فراهم می‌کند و پاسخگویی به نیازهای جدید را میسر می‌گردد؛ تحقق کارآفرینی آموزشی و پیامدهای مؤثر آن، بیش از هر چیز مستلزم ایجاد و توسعه فرهنگ کارآفرینی است، رویکردی که راهکار اساسی رفع موانع و چالش‌های کارآفرینی آموزشی نیز هست [۴]. پژوهش‌های انجام‌شده نشان می‌دهد که کارآفرینی آموزشی به‌عنوان رویکردی نو برای پاسخ به نیازهای آموزشی و فرصتی برای حل مسائل آن با تأکید بر نوآوری و افزایش رفتارهای کارآفرینانه در آموزش مورد توجه پژوهشگران بوده است. در ادبیات پژوهش به نقش و ویژگی‌های نهاد آموزش و پرورش، تأثیر ارتباطات و شبکه ارتباطی و سرمایه اجتماعی و نقش دولت و سیاست‌ها و همچنین فرهنگ کارآفرینی به عنوان عوامل محیطی تأثیر گذار و اکوسیستم کارآفرینی اشاره شده است؛ اما هر کدام از مولفه‌ها را می‌توان به عنوان فرصت و یا تهدید مورد بررسی قرار داد که تحقیقی بدان پرداخته است و به‌طور خاص در ایران پژوهش‌های محدودی به بررسی کارآفرینی آموزشی پرداخته است. بنابراین این پژوهش در تلاش است تا به سوالات زیر پاسخ دهد:

۱. اکوسیستم کارآفرینی آموزشی چه مولفه‌هایی دارد؟
۲. فرصت‌های کارآفرینان آموزشی ایرانی کدامند؟
۳. تهدیدهای محیطی کارآفرینان آموزشی ایرانی کدامند؟

روش‌شناسی پژوهش

این پژوهش از نظر هدف، جزء پژوهش‌های بنیادی، از نظر مبنای داده‌ها و چارچوب پارادایمی جز پژوهش‌های کیفی قرار دارد. جامعه آماری کارآفرینان آموزشی مستقل هستند که موسسه و نهادی مستقل دارند و راه‌حل‌های نوآورانه برای مسائل آموزشی ارائه کرده‌اند معیارهای انتخاب کارآفرینان، وجود نوآوری در محصول یا خدمت آموزشی است به گونه‌ای که دارای شهرت ملی باشد. نمونه‌گیری آماری به شیوه هدفمند ملاک مدار انجام شد و در ۱۱ مصاحبه به اشباع نظری رسید. به منظور گردآوری داده‌ها در بخش اول به تحلیل ادبیات این حوزه پرداخته شده تا عوامل

اثرگذار و اکوسیستم کارآفرینی آموزشی شناسایی شود. بدین منظور کلیه اسناد علمی موجود که شامل گزارش‌ها، پایان‌نامه‌های مقاطع ارشد و دکترا و مقالات داخلی و خارجی موجود در مورد کارآفرینی آموزشی است؛ مورد بررسی قرار گرفتند. در سوالات دوم و سوم پژوهش، به مصاحبه فرد به فرد با کارآفرینان آموزشی به منظور شناسایی فرصت‌ها و تهدیدها پرداخته شد. مصاحبه گردآوری شده به صورت متن، پیاده‌سازی و سپس برای تحلیل و تفسیر داده‌ها با اتکا به رویه اشتراوس و کوربین ۱ (۱۹۹۸) مفاهیم استخراج گردید [۲۱]. به منظور افزایش اعتبار و روایی یافته‌ها از روش چک اعضا استفاده شد و پس از انجام کدگذاری دو مصاحبه به صورت تصادفی انتخاب شد و پس از ارسال به فرد مصاحبه‌شونده میزان ارتباط و درستی مفاهیم تعیین شده و از قصد و منظور فرد اطمینان حاصل شده است. بنابراین در این پژوهش به منظور تعیین پایایی داده از روش چک همکار و باز آزمون استفاده شده است. در روش باز آزمون کدگذاری انجام شده و مقولات با بازه زمانی ۱ تا ۲ ماه و به دفعات توسط محقق مورد بازبینی قرار گرفته است و با متن مصاحبه و فایل صوتی چک شده است تا از میزان ارتباط و درستی مفاهیم تعیین شده اطمینان حاصل شد.

جدول ۱. اطلاعات جمعیت شناختی مصاحبه‌شوندگان

رشته تحصیلی	مقطع	سن	جنسیت	نوع موسسه	تجربه تدریس	رسالت کارآفرین
مدیریت	دکترا	۴۱	مرد	آموزشی و پژوهشی	دارد	رسالت و فلسفه وجودی گروه تلاش برای بهبود کیفیت آموزش و پرورش است
مهندسی مکانیک	کارشناسی ارشد	۳۰	مرد	آموزش مجازی	دارد	هدف گروه ما برقراری دمکراسی کامل آموزشی برای دانش آموزان فارسی زبان است.
مدیریت	کارشناسی ارشد	۳۰	مرد	آموزشی	دارد	ایجاد شبکه از افراد که همزمان نقش یادگیرنده و یاد دهنده به کمک یادگیری الکترونیکی
مدیریت آموزشی	کارشناسی ارشد	۴۵	مرد	آموزشی	دارد	پرورش توانمندی های کودکان برای پرورش استعداد هایشان و رشد خلاقیت
فلسفه تعلیم و تربیت	دکتری	۳۰	مرد	آموزشی	دارد	ارائه آموزش با کیفیت با استفاده از روش های جدید آموزش و یادگیری
فلسفه تعلیم و تربیت	کارشناسی ارشد	۲۷	مرد	آموزشی.	دارد	آموزش فوت و فن معلمی و مدرسه داری و تربیت اسلامی
محیط زیست	کارشناسی ارشد	۲۷	مرد	موسسه آموزشی غیر رسمی	تسهیلگر دارد	تأثیر تجربه خود انگیزه کودک در طبیعت بر یادگیری
کارآفرینی	دکتری	۲۹	زن	موسسه آموزشی	ندارد	پرورش توانمندی های کودکان برای پرورش استعداد هایشان و رشد خلاقیت
مهندسی برق	کارشناسی ارشد	۳۲	مرد	آموزش مجازی	ندارد	برقراری عدالت آموزشی و افزایش دسترسی به آموزش با کیفیت با استفاده بستر فضای مجازی
-	-	۵۲	مرد	آموزش مجازی	دارد	هدف ما برقراری عدالت آموزشی در بستری از فضای مجازی به ارائه آموزش مجازی
مهندسی صنایع	کارشناسی ارشد	۳۳	مرد	آموزشی	دارد	ضمن اعلام مخالف با کار کودکان و حق کودکي آن‌ها سعی در آموزش و بهبود وضعیت کودکان کار

یافته‌ها

در قسمت یافته‌ها، ابتدا اسناد و مدارک مرتبط با اکوسیستم کارآفرینی آموزشی ارائه و تحلیل شده است. متن مقاله‌ها مرور شد. سپس مفاهیم مشابه در هر سؤال طبقه‌بندی و عنوانی به آن اختصاص داده شد و به این ترتیب مقولات شناسایی شد

سوال ۱: اکوسیستم کارآفرینی آموزشی دارای چه مولفه‌های است؟

در این قسمت برای دستیابی و شناسایی اکوسیستم کارآفرینی آموزشی، ۲۲ واحد مطالعاتی مورد بررسی قرار گرفت و مؤلفه‌ها استخراج و طبقه‌بندی شدند و برای این طبقات عنوانی تعیین شد و در واقع مقولات شکل گرفت. جدول شماره ۲ نتایج منابع بررسی شده را نشان می‌دهد:

جدول ۲: شناسایی اکوسیستم کارآفرینی آموزشی با استفاده از مطالعه و تحلیل اسناد

مقوله فرعی	مقوله فرعی	مفاهیم	منابع	فراوانی
تغییرات جهانی		پدیداری دانش جدید	[۱۸، ۳]	۲
		جهانی‌شدن	[۱۱، ۱۴، ۲۳، ۲۴]	۴
		تغییر در انتظارات و نیازها از آموزش	[۱۱، ۱۸، ۳]	۳
فناوری		ظهور فناوری نوین در حوزه آموزش	[۱۰، ۱۱، ۱۸، ۲۰، ۱۴]	۵
سیاست		پیچیدگی اهداف، ابهام در زنجیره تأمین، ابهام در مشتری	[۱۰، ۱۴]	۲
		افزایش تقاضا برای کیفیت	[۱۰، ۱۱]	۶
اکوسیستم کارآفرینی آموزشی		دولتی بودن آموزش	[۲۳، ۱۴]	۲
		قوانین و مقررات	[۱۰، ۱۲، ۲۵، ۱۸، ۲۰، ۳، ۱۳]	۷
		گرایش بر خصوصی‌سازی و مؤسسات آموزشی خصوصی	[۱۰، ۱۱، ۲۴]	۳
		تأثیر سیاست‌های آموزشی تقویت‌کننده	[۱۰، ۲۳]	۲
		فرهنگ حمایت از کارآفرینی و نوآوری	[۲۳، ۲۵]	۲
فرهنگ		عوامل تهدیدکننده فرهنگی	[۲۶، ۸، ۲۰]	۳
		مقاومت در برابر تغییر	[۱۲]	۱

۳	[۳،۱۴،۲۰]	دشواری کسب مشروعیت و تایید کالا یا خدمات در آموزش	
۱	[۱۳]	تأثیر رسانه و حمایت اجتماعی	شبکه اجتماعی
۱	[۲۴]	سرمایه اجتماعی	
۶	[۱۰،۱۲،۳،۲۵،۲۰،۸]	ارتباطات و شبکه ارتباطی	
۶	[۲۵،۲۰،۳،۱۲،۱۸، ۱۰]	تقاضا برای پاسخگویی آموزش به نیازهای جدید	
۳	[۱۲،۱۸،۴]	اثر تغییر در ساختار بازار و صنعت آموزش بر کارآفرینی آموزشی	بازار و صنعت
۲	[۱۰،۱۴]	تقاضا پاسخگویی نیازهای بازار آموزشی زمینه ساز کارآفرینی آموزشی	
۶	[۱۰،۱۲،۲۰،۱۴،۴،۳]	گرایشها بازاری هم چون رقابت زمینه ساز کارآفرینی آموزشی	

همان طور که در جدول ۲ نشان داده شده مولفه هایی چون تغییرات جهانی، ویژگی فرهنگی و اقتصادی، شرایط بازار و صنعت آموزش، فناوری های بر چگونگی شکل گیری کارآفرینی آموزشی اثرگذار است. به طوری که سادلر^۱ (۲۰۱۰) در اثرات محیطی بر آموزش، علاوه بر جهانی شدن، یادگیری مبتنی بر اینترنت، رقابت، ائتلاف، عدم شفافیت در اهداف سیاسی آینده، جهانی شدن و بحث بین نقش و ارزش آموزش و پرورش محض و کاربردی، مؤلفه های محیطی هستند که بر عملیات مؤسسات آموزشی اثر گذار می داند [۱۶]. گرایش جهانی به کارآفرینی آموزشی و دانشگاهی در ارتباط با تأکید بر کیفیت، مسئولیت پذیری (پاسخگویی) و بازاری شدن است [۱۲]. همچنین اسمیت^۲ و پترسون^۳ (۲۰۰۶) در شرح تأثیر پدیداری دانش جدید بر کارآفرینی آموزشی اشاره می کند که دانش جدید فرصت همه نوع تغییر را در آموزش و پرورش به وجود می آورد. این دانش جدید برخی اوقات در خود حوزه آموزش و پرورش تولید می شود مانند زمانی که کارآفرینان سازمان جدیدی را برپای یک روش جدید (یک روش در حال استفاده) ایجاد می کنند تا به آموزش آن چیزی بپردازند که عقیده دارند مؤثر است [۲۰]. دانش همچنین می تواند در خارج از

1. sadler
2. Smith
3. Petersen

حوزه آموزش و پرورش تولید شود که به‌عنوان مثال می‌توان فناوری اطلاعاتی و ارتباطی نام برد که اغلب یک محرک کلیدی برای فرآیندهای یادگیری باکیفیت و دسترسی بهتر و نتایج بهتر یادگیری هستند؛ توسط کارآفرینان فناورانه علاقه‌مند به اصلاح و بازاری سازی آموزش موردتوجه قرار می‌گیرد. به‌طور قابل توجهی فناوری اطلاعاتی در نظام آموزشی امور مدارس را تسهیل کرده است [۲۵].

سیاست یکی دیگر از مولفه‌های اثرگذار است و تأکید شده که کارآفرینان آموزشی باید بر سیاست آموزشی اشراف داشته باشند. در این راستا کارنی^۱ و همکاران (۲۰۱۰) به منظور تحقق کارآفرینی آموزشی، مؤسسات آموزش دولتی باید سیاست را مدنظر قرار دهند؛ و کنترل‌های سیاسی و قانونی و کاهش غیر منتظره بودجه و ... توجه کند [۶]. همانند سایر سازمان‌های بخش دولتی، مؤسسات آموزشی عمومی تحت نظارت قوانین و مقررات حاکم بر جامعه و سازمان آموزش و پرورش است. قوانین و مقررات می‌توانند راه اندازی یک کارآفرینی آموزشی کسب و کار جدید مسئله ساز باشد و مانع شکل‌گیری رقابت‌ها در بخش‌های آموزشی شود [۷]. فرهنگ حمایت از کارآفرینی و نوآوری به‌عنوان عاملی برای گسترش کارآفرینی آموزشی شناخته شده است. همچنین عوامل فرهنگی چون ترکیبی از مقاومت و ترس از تغییر باعث شده سیستم آموزشی به نوآوری روی نیاورده و از همان ساز و کارهای کهنه استفاده کند [۱۱]. بر ضرورت وجود شبکه ارتباطی گسترده و سرمایه اجتماعی نیز تأکید شده است. در این رابطه ایال (۲۰۰۷) می‌گوید: "سرمایه اجتماعی می‌تواند اطلاعاتی در مورد فرصت‌های مالی ارائه دهد. سرمایه فرهنگی برای برقراری ارتباط مؤثر و موفق با افراد امری ضروری است. پس سرمایه اجتماعی و فرهنگی به میزان زیاد بر فعالیت‌های کارآفرینانه در آموزش اثر گذار است" [۳].

سوال ۲: فرصت‌های پیش روی کارآفرینان آموزشی کدامند؟

برای پاسخ به این سوال، پس از مصاحبه نیمه ساختاریافته با خبرگان، مفاهیم متعددی به دست آمد که پس از کدگذاری مقولات زیر استخراج گردید. نمونه مصاحبه‌ها و مضامین در جدول ذیل آورده شده است. کدی که کنار هر شاهد گفتاری مشاهده می‌شود این گونه خوانده می‌شود از راست به چپ، شماره مصاحبه شونده و شماره خط است.

1. karene

جدول شماره ۳: مقولات شناسایی شده مرتبط با فرصت های کارآفرینان آموزشی

مضامین	کد مصاحبه شوندهگان	نمونه شواهد گفتاری
رقابت کم و گستردگی حوزه آموزش	۵۶۶م، ۲۸۸م	مصاحبه شونده شماره ۶: انگیزه مداوم و تمرکز بر آن کار و توجه به زمان بر بودن این کار، بخصوص در حوزه آموزش خطر از دست دادن زمان وجود دارد اما رقیب در این حوزه خیلی کم است و کمتر ادم ها وارد این حوزه می شود، این حوزه خیلی گسترده است و کار همه می تواند متفاوت باشد به شرطی که خود فرد سرد نشود بازگشت سرمایه وجود دارد و ریسک پذیری پایین است و حتی بعضی از کارها و کالاهای کمک آموزشی از سایر بخش ها اقتصادی سود آورتر است.
توجه به آموزش و پرورش به عنوان کلید توسعه جامعه	۷۶۶م	مصاحبه شونده شماره ۶: اکثریت شاید معتقدند که با کودکان و نوجوانان امروز آینده شکل می گیرد من خودم می بینم که آموزش و پرورش توجه بیشتری در بین نخبگان نسبت به ۱۰-۱۵ سال پیش جذب کرده است و پا به این عرصه گذاشته اند و نسبت به گذشته دغدغه ملموس تری دارند و به هر حال مطالبات نخبگان و فرهیختگان جامعه برای داشتن آموزش باکیفیت تا حدی در جامعه نیز رسوخ کرده است که نیازمند است فرهنگ سازی شود.
خصوصی و رقابتی شدن آموزش	۷۵۵م، ۱۸۳۳م، ۱۱۵۵م	مصاحبه شونده شماره ۳ بیان می کند که: آموزش الان هم کلاست مگر تئاتر و خدمات دیگر اینگونه نیستند اما وقتی آموزش کالا تلقی شود و این باعث پایین آمدن قیمتش شود و بالا رفتن کیفیتش و رقابت ایجاد شود خوب است الزما رایگان بودنش باکیفیت پایین چیزی خوبی نیست و حال وقتی آموزش خصوصی باشد برای افرادی که نمی توانند استفاده کنند بورسیه و خیریه و تدابیر دیگر هست، اصلا مکانیزه پول یعنی چی؟ یعنی شرکتی ایجاد کند که من حاضر باشم برای آن هزینه کنم و از آن استفاده کنم در اینجا می تواند پول در آوردن چیزی خوبی باشد یعنی من هر چه پول بیشتر در آورم یعنی آموزش باکیفیت تری ارائه کرده ام و تولید بهتر داشته ام البته به شرطی که جو سالم اقتصادی باشد البته خوب ممکن همه هم اینطور نباشند که دولت می تواند کیفیت محصولات را ارزیابی کند. ما خودمان قبل از تولید محتوا آن را از نظر کیفیتی کنترل می کنیم."
ارزشمندی یاددهی و یادگیری برای فرد و جامعه	۲۴۴م، ۳۳۳م، ۱۶۳۳م	مصاحبه شونده شماره ۳: این یک جوری به افراد نشان داد که یادگیری در یک فرد چقدر ارزش ایجاد می کند و این دانش فرد چه اهمیتی دارد.

<p>مصاحبه شونده شماره ۴ می‌گوید: «آموزش حیطه‌های مختلفی دارد و بسیار متنوع است و یک بخش مهمی که باید به سمتش برویم آموزش‌های مجازی است و رسانه و فضای مجازی، آموزش و پرورش فقط ساز و کارهای مدرسه نیست در حالی که خوب ما طی چند سال آینده باید دچار تحول در این زمینه باشیم پس یکی از نهادهای مهم فضای مجازی است به‌طور اساسی ما نیاز به آینده‌نگری داشته باشیم و بتوانیم هدایتش کنیم و تصویرسازی و تحلیل داشته باشیم و این حوزه است که می‌توان آن در حوزه آموزش کارآفرینی کنیم»</p>		<p>نقش فناوری‌های نوین</p>
<p>در مصاحبه شماره ۳ به آن اشاره شده است. در جامعه دانش محور یادگیری مهم است یعنی من باید دانش داشته باشم تا بتوانم زندگی خوبی داشته باشم، قدرت و ثروت کسب کنیم و به همین خاطر آن‌ها حاضراند پول صرف کنند و وقت بگذارند چون می‌دانند برایشان ثروت و قدرت می‌آورد اما مثلاً در ایران موفق بودن و ثروت و قدرت داشتن الزماً به آموزش رابطه ندارد و در مقایسه جوامع دانش محور کسب و کارهای آموزشی موفق‌تر دارد و خیلی این کسب و کارها در آن‌ها سریع‌تر رشد می‌کند."</p>	<p>۹۳م</p>	<p>نقش یادگیری در اقتصاد دانش بنیان</p>

رقابت کم و گستردگی حوزه آموزش، توجه به آموزش و پرورش به‌عنوان کلید توسعه جامعه، خصوصی و رقابتی شدن آموزش، ارزشمندی یاددهی و یادگیری برای فرد و جامعه، نقش فناوری‌های نوین و نقش یادگیری در اقتصاد دانش بنیان، به‌عنوان فرصت‌های کارآفرینان آموزشی استخراج گردید.

سوال ۳: تهدیدهای محیطی برای کارآفرینان آموزشی کدامند؟

برای پاسخ به این سوال نیز، از مصاحبه نیمه ساختاریافته استفاده گردید، مفاهیم متعددی به دست آمد که پس از کدگذاری مقولات زیر استخراج گردیدند. نمونه مصاحبه‌ها و مضامین در جدول ذیل آورده شده است.

جدول شماره ۴: مقولات شناسایی شده مرتبط با تهدید های کارآفرینی آموزشی

مضامین	کد مصاحبه شونده ها	نمونه مصاحبه ها
قوانین مبهم و متناقض	م ۱۳، م ۱۳، م ۸، م ۹، م ۵، م ۱۰، م ۵، م ۴، م ۸	مصاحبه کننده شماره ۶ در این رابطه اذعان می کند که «عرض به خدمتان اینجا باز کارآفرینی شبیه حوزه های دیگر است در کشور قوانین مشخصی در این حوزه وجود ندارد؛ یعنی ما خودمان خیلی وقت ها مجوز می خواهیم یا با نهادی می خواهیم کار کنیم که آن ها مجوز می خواهند بعد می رویم مجوز بگیریم اصلا نمی دانیم از کجا باید بگیریم و هیچ مجوزی گاهها برای فعالیت های جدید مثل ما تعریف نشده است و ما با خلا قانونی روبه رو هستیم همچنین قوانین شفاف نیستند و ما را با ابهام رو به رو می کنند که این آزار دهنده است.»
اولویت نبودن آموزش برای مردم و سازمان ها به دلیل ضعف اقتصادی جامعه	م ۱۲، م ۲۲	جامعه مصاحبه شونده کد ۱ اشاره می کند اما این هست که تا اوضاع اقتصادی بد می شود در جامعه ای، بخصوص جامعه ما اولین چیزی که به نفع بقیه امور از هزینه اش کمک کنند آموزش است چه مردم و چه سازمان ها، چون آن را در اولویت نمی بیند پس هزینه هایش را کاهش می دهند."
فقدان فرهنگ مناسب خانواده ها در مطالبه نوع آموزش	م ۷، م ۱۶، م ۱۴، م ۱۹، م ۱۶، م ۸، م ۱۲، م ۱۱، م ۵	عدم وجود فرهنگ مناسب در مطالبه نوع آموزش در جامعه و توسط خانواده ها یکی از مهم ترین عواملی که بر عملکرد و موفقیت کارآفرینان آموزشی اثر می گذارد و در ۷ کد به آن اشاره شده است و مصاحبه شونده کد ۶ در این رابطه چنین اظهار می کند: خانواده چه ذهنیتی دارند خیلی مهم است گاهها ما می بینیم خانواده هزینه زیادی برای آموزش می کنند بخصوص در مدارس غیرانتفاعی و کنکور و موارد دیگر اما وقتی صحبت از موارد جدید آموزش می شود استقبال نمی کنند چون مطالبه گری شخصی از آموزش وجود ندارد. برایشان همین که مثلا در فلان آزمون نمره بگیرد کافی است نتیجه بلند مدت مثلا این آموزش چه تأثیر بر زندگی فرد دارد وجود ندارد.»
ضعف فرهنگ کارآفرینانه و محرک نوآوری در جامعه	م ۲۵	مصاحبه شونده کد ۴: " ما در محیطی می توانیم کارآفرین بشیم که جامعه خودش نوآور و کار آفرین خواهد"
سیاست های کلان جامعه و میزان اهمیت آموزش	م ۲۲، م ۲۹، م ۷، م ۱۸	مصاحبه شونده شماره ۶ بر تأثیر توجه سیاست گذاران آموزشی به کارآفرینی آموزشی اشاره می کند و بیان می کند که سیاست های آموزشی می تواند بر عملکرد کارآفرینان آموزشی تأثیر مثبت یا منفی بگذارد. " بحث دیگر اینکه بالاخره اگر بخواهیم کارگروهی کنیم، اگر بخواهیم مشکلات فرهنگی و اجتماعی را حل کنیم راه حلش این است که به آموزش بیشتر بها دهیم و بنیادی تر کار کنیم پس سیاستگذاران آموزشی به سمت کارآفرین در آموزش بروند تا آموزش باکیفیت تری فراهم کنند برای جامعه و ابزار جهش به سمت پیشرفت بدانند این را."

مصاحبه شونده شماره ۴: مدارس ما هوشمند نیستند و ابزارها و سخت افزارهای کافی ندارند، معلم با فناوری بیگانه‌اند؛ و مدارس با تغییرات سریع سخت افزاری و فناوری پیش نمیروند. بستر و زمینه مناسب را نداریم.	۳۲ک۲م، ۱۰ک۱م	عدم آشنایی با دانش و فناوری های جدید
مصاحبه شماره ۱ اشاره می‌کند که: «در طرح های خیلی نوآورانه آموزشی به دلیل اینکه ابهام در کار خیلی زیاد است ما با سرمایه گذاران سنتی که انتظار دارند فرایند کار مشخص باشد به توافق نمی‌رسیم؛ و اگر همراه خود افراد با تجربه در آموزش نداشته باشیم که علایق سرمایه گذار این حوزه را بدانند در مذاکره موفق نخواهیم بود و باید سرمایه گذارانی که در شتاب دهنده و یا انکوباتور حاضر ریسک عاقلانه داشته باشند را از طریق آن‌ها پیدا کنیم. چون سرمایه گذار معمولی برای کاری که ابهام برانگیز است پول نمی‌دهد. سرمایه گذاران با توجه به شناختی که از شما به دست آورند حاضرند روی کار شما سرمایه‌گذاری کنند؛ و صرفا با سرمایه شخصی نمی‌تواند در این طرح های نوآورانه موفق بود.»	۱۱ک۲م، ۵ک۷م	دشواری جذب سرمایه گذار به دلیل سودآوری کم و مبهم در عرصه آموزش
مصاحبه شونده شماره ۵: کار ابهام انگیز و افراد باید انعطاف پذیر باشند و باید به افراد اختیار داد زیرا کار پیچیده و نیازمند ارتباط و اختیار جهت انجام مسئولیت‌ها.	۴م، ۱۶ک۵م، ۳ک۱م، ۶ک	ابهام برانگیز بودن کارآفرینی آموزشی
مصاحبه شماره ۲ به آن اشاره شده است: "مجوز از آموزش و پرورش گرفتن سخت است آن‌ها در برابر هر تغییر مقاومت می‌کند خصوصا در حوزه آموزش مجازی"	۹ک۲م، ۱۰ک۴م، ۶ک۲م	دشواری اخذ مجوز از سازمان های آموزشی
در ۴ کد به آن اشاره شده است. "تنها جایی که هنوز در را به روی فناوری نگشوده است آموزش و پرورش است. تغییر تفکرات در آموزش و پرورش بسیار سخت است و در برای تغییر مقاومت شدیدی می‌کند، اصلا سازمان آموزش و پرورش سازمان کندی است؛ و با فناوری بسیار غریبه است"	۱۶ک۴م، ۲۲ک۲م	مقاومت در برابر تغییر
مصاحبه شونده کد ۷: این که سیستم آموزش و پرورش انحصاری در دست دولت است نیز مسئله است. بحث فرهنگ و آموزش درستش این است که مردمی شود؛ و نسل جوان باید آن را ایجاد کنند و تأکید دارند بر دولت که البته باید از اینها حمایت کنند."	۴م، ۷ک۵م، ۷ک۸م، ۴ک ۱۰ک۵م	انحصاری بودن آموزش توسط آموزش و پرورش و آموزش عالی
مصاحبه شونده کد ۶ بیان می‌کند که: نظام آموزشی ما خیلی بسته و متمرکز است و چون بستر کارآفرینان آموزشی غالبا آموزش و پرورش است و غالبا در این زمینه فعالیت می‌کنند و چون آموزش و پرورش بسیار بسته و دارای خط قرمز های بسیاری است و همچنین خیلی به دنبال نوآوری نیست مشوق و حمایت کننده نیست که هیچ مانع نیز هست و یعنی مهم ترین مانع خود ساختارهای رسمی آموزش و پرورش است و این اصل ماجراست و اینکه ما بازار عرضه و تقاضا آموزشی نداریم. نظام آموزشی باید فرصت تعامل تولید کننده محصول یا خدمت آموزشی و متقاضی با هم تعامل کنند.	۱۳ک۵م، ۱۳ک۴م، ۱۰ک۶م	نظام آموزشی متمرکز

ضعف ساختاری سازمان های آموزشی	م ۸ک ۲۰م ۴۸ک ۱۰م ۹ک ۹، م ۶ک ۱۶م ۴ک ۹	مصاحبه شونده کد ۸: سیستم بوروکراسی خیلی زیادی دارد باید نیروی انسانی و وقت زیادی بگذاری تا پیگیری کند یعنی ما زمان زیادی را از دست می دهیم و درنهایت نتیجه نمی دهد آموزش و پرورش رسمی خود بزرگترین مانع است"
مسائل مالی	م ۵ک ۱۰م ۱۴ک ۶م ۲۰ک ۸م	مصاحبه شونده شماره ۸: انتقاد وارده به خود آموزش و پرورش این است که معلمانی که اینقدر مسائل مالی دارند و مسائل دیگر کمترین انرژی و انگیزه را برای کارآفرینی در آموزش را ندارد و نمی تواند نوآوری کند زیرا درگیر حداقل نیازهای خود است.
ریسک پذیری پایین نهاد آموزش رسمی	م ۶ک ۲۲، م ۴ک ۱۴	مصاحبه شونده شماره ۷: بخش دیگر این است که آن ها کارکنان آموزش و پرورش نمی خواهند مسئولیت جدیدی را قبول کنند، به هر حال وقتی یک چیز جدید تعریف می شود ما با ریسک و مسئولیت روبه رو خواهیم بود و اینکه فکر میکنند اگر اتفاقی بی افتد مسئولیتش با کیست؟

همانگونه که جدول شماره ۳ نشان می دهد عوامل متعددی چون دشواری اخذ مجوز برای فعالیت های آموزشی، انحصاری بودن آموزش، مسائل و مشکلات مالی، متمرکز بودن نظام آموزشی و ریسک پذیری پایین آن از جمله تهدیدهای کارآفرینان آموزشی عنوان شده اند.

بحث و نتیجه گیری

همان طور که نتایج پژوهش نشان می دهد یکی از فرصت های کارآفرینی آموزشی ظهور دانش جدید است، دانش جدید فرصت هر نوع تغییر را در نظام آموزشی ایجاد می کند. از آنجا که کارآفرینان آموزشی سعی در تحول و بازنویسی فرآیندهای کلاس درس مدارس و کل رویکرد آموزش و یادگیری برای افزایش کیفیت و بهبود آن را دارند، به فناوری به عنوان عاملی برای بروز نوآوری، شخصی سازی آموزش، افزایش دسترسی آموزش با کیفیت و انعطاف پذیری توجه کرده اند. همسو با نظر مصاحبه شوندگان، لوبینسکی (۲۰۰۳) اشاره می کنند که با افزایش روند نفوذ فناوری نوین در آموزش می توان انتظار داشت که نوآوری و کارآفرینی در زمینه آموزش با استفاده از فناوری نوین نیز افزایش یابد [۱۲].

همچنین نتایج پژوهش نشان می دهد خصوصی شدن و به دنبال آن رقابتی شدن حوزه آموزش برای جذب مخاطب از یک سو و داشتن حق انتخاب توسط والدین و مخاطبان خدمات آموزشی برای دریافت آموزش با کیفیت از سوی دیگر رقابت بین مدارس و نهاد های آموزشی؛

استفاده از روش‌های نوآورانه و متنوع برای افزایش دستاوردهای آموزشی و موفقیت را افزایش می‌دهد. بنابراین همان طور که لیونسکی (۲۰۰۳) اشاره می‌کند مکانیسم‌های بازاری در آموزش همچون رقابت و انتخاب گزینه‌های بیش‌تر برای والدین در خصوص روش‌های جدید آموزش می‌تواند منجر به پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان شود. یک سیستم انتخاب مناسب طیف وسیعی از گزینه‌ها را برای خانواده‌ها ایجاد می‌کند و بر نیازهای گوناگون دانش‌آموزان تمرکز دارد. طرفداران رویکرد حق انتخاب، استقلال و تنوع را تشویق می‌کنند و بنابراین بستری برای توسعه نوآوری و کارآفرینی‌های آموزشی با توجه افزایش و تغییر تقاضا شکل می‌گیرد. چرا که در این مدل برای ایجاد نوآوری لازم است به استانداردهای خارجی (نه استانداردهای داخلی) خروجی‌ها و نیازهای مخاطبان توجه شود؛ چیزی که نظام آموزشی یکپارچه آن را نادیده می‌گیرند [۱۲].

نظام آموزشی بستری که کارآفرینان آموزشی در آن فعالیت می‌کنند و از قوانین و مقررات و ماهیت آن تاثیر می‌پذیرند. ویژگی‌های چون ساختار قدیمی و بورکراتیک نظام آموزشی، مقاومت در برابر تغییر و ریسک‌پذیری پایین، انحصاری بودن فرآیند آموزشی توسط نظام آموزشی، ابهام و چندگانگی اهداف نظام آموزشی . . . ، برای کارآفرینان آموزشی چالش‌ها و دشواری‌های را ایجاد خواهد کرد. چنان که لوین (۲۰۰۶)، در بیان دشواری کارآفرینی آموزشی بیان می‌کند که سرعت رشد فناوری و پیشرفت علمی آن‌چنان بالاست که به‌روز بودن و هماهنگ شدن با این رشد کاری بسیار سخت است و آموزش و پرورش با ساختار قدیمی نمی‌تواند خود را با این سرعت هماهنگ سازد و به‌روز بماند [۱۱]. تسک^۱ و ویلیامسون^۲ (۲۰۰۶)، به اثرات انحصاری بودن آموزش توسط نهاد آموزش و پرورش و آموزش عالی و نبود فضای برابری عرضه و تقاضا آزاد آموزش به‌عنوان یک تهدید برای کارآفرینان آموزشی مستقل از نهاد رسمی دولتی اشاره شده است [۲۲].

وایزمن (۲۰۱۴)، نیز بر تاثیر این عامل تاکید دارد. همان طور که در نتایج پژوهش نشان داده شده است برخی از چالش‌های حوزه آموزشی ریشه در ماهیت ذاتی حوزه آموزش دارد مواردی چون سودآوری کم و مبهم؛ تدریجی و طولانی بودن، دیر بازده بودن فرایند آموزشی و زمان بر بودن اصلاحات در آن، همچنین وجود ابهام در فرآیند کار آموزش نسبت به صنعت از جمله مقولاتی هستند که به‌عنوان ویژگی ماهیتی حوزه آموزش شناخته شده است [۲۲]. بنابراین موارد

1. Teske

2. Williamson

چالش مهم دیگری که کارآفرین آموزشی با آن روبرو است؛ و جدای از آن تضمینی قطعی برای حصول به نتیجه وجود ندارد. مدیران، سرمایه گذاران و خانواده ها به دنبال تغییرات و اصلاحات فوری و زود بازده هستند و این مسیر را برای کارآفرینان آموزشی جهت توجیه برنامه های خودشان دشوار می سازد [۷].

مولفه‌ی مهم دیگر بر سر راه کار آفرینان آموزشی که سیاست‌های آموزش عمومی علی رغم تاکید که بر اصلاحات دارد اما نوآوری و ریسک را حمایت نمی‌کند و افرادی که می‌خواهند به موفقیت برسند باید همان طور که هس^۱ (۲۰۰۷)، اشاره می کند در مسیر مشخص و تعیین نظام آموزشی حرکت کنند که کمترین ریسک را داشته باشد [۸]. سیاست عمومی با طریق تغییر در ساختار بازار و تخصیص دوباره منابع یعنی افزایش یا کاهش بودجه آموزش در یک حوزه بر فعالیت‌های کارآفرینان آموزشی اثرگذار باشد [۲۵، ۳۷]. در این رابطه مصاحبه شوندگان به سند تحول آموزش و پرورش و تغییرات ناشی از به عنوان یکی از اسناد بالادستی اشاره کرده‌اند.

فقدان فرهنگ یادگیری و محدودیت‌های فرهنگی مانع رفتارهای نوآورانه می‌شود. به‌طور خلاصه فرهنگ باید از رفتارهای نوآورانه معلمان حمایت کند. یادگیری زمینه‌ساز بروز نوآوری و همچنین هدف نهایی رفتارهای کارآفرینانه در حوزه آموزش است [۲۰]. یکی دیگر از عوامل فرهنگی موثر بر کارآفرینی آموزشی فقدان فرهنگ ریسک پذیری در آموزش و پرورش است که کارآفرینان آموزشی آن را به عنوان چالش های فرهنگ خود مطرح می کنند. پژوهش هس (۲۰۰۷) نیز این عامل را تایید می کند [۸].

کسب پذیرش و مشروعیت یک کالا یا خدمت توسط خانواده، جامعه و ذینفعان که تأثیر فرهنگ بر پذیرش یک محصول یا خدمت آموزشی نوآور را نشان می‌دهد و با نتایج پژوهش ایال (۲۰۰۷) و خشکاب و رستگار (۱۳۹۶) همسو است [۱۶، ۲۲]. ارزشمند بودن یادگیری و یاددهی در فرهنگ جامعه، وجود آگاهی جامعه و خانواده از ضرورت آموزش باکیفیت برای توسعه جامعه و تأثیر آن بر توسعه و رشد کارآفرینی آموزشی از مقوله ذکر شده توسط مصاحبه شوندگان است که در مقالات مختلف چون پژوهش لوین (۲۰۰۶) اشاره شده است [۱۱]. از طرفی وجود فرهنگی مبنی بر انجام کارهای زود بازده در مقابل تدریجی بودن فرآیند آموزش می‌تواند رشد و گسترش

1. Hess

کارآفرینی آموزشی را تحت شعاع قرار دهد. و پژوهش‌های لوین (۲۰۰۶) و یامنی^۱ (۲۰۱۴) با این مقوله همسو است [۲۷، ۱۱].

نتایج پژوهش نشان می‌دهد که علاوه بر چالش‌های فرهنگی وضعیت اقتصادی و اجتماعی چون سطح رفاه اقتصادی جامعه و به طور خاص خانواده‌ها به عنوان مخاطبان اصلی آموزش، دانش محور بودن اقتصاد و درک عمومی جامعه از نقش دانش آموزان در میزان رشد و توسعه اقتصادی بر تداوم و توسعه اقدامات کارآفرینان آموزشی تاثیر گذار است [۲۵]. در یک جامعه کارآفرینان باید با رویه‌ها و شرایط اقتصادی توجه داشته باشند چرا که شرایط نامساعد اقتصادی به گفته مصاحبه شوندگان منجر می‌شود تا خانواده‌ها هزینه‌های آموزشی خود را کاهش دهند.

در نهایت پیشنهاد می‌شود توجه و حمایت از کارآفرینی آموزشی به‌عنوان یکی از اهداف نهادهای آموزش رسمی چون آموزش و پرورش و آموزش عالی کارآفرینی باشد و در استراتژی‌های آموزش و پرورش و نگرش کارکنان سازمان‌های آموزشی گنجانده شود، چراکه کارآفرینی آموزشی برای ایجاد و پیشبرد اقدامات کارآفرینانه خود نیاز به ارتباط و همکاری نزدیک بین مدارس، مؤسسات و شرکت‌های آموزشی با بخش‌های مختلف جامعه محلی و کسب و کارهای محلی دارد، ایجاد شایستگی‌ها و افزایش نگرش‌های کارآفرینانه معلمان و فعالین حوزه آموزش در نهاد مرتبط با کارآفرینی آموزشی و تلاش برای تغییر نگرش مدیران در سطوح مختلف حوزه آموزش. مهم است که مؤسسات و نهادهای آموزشی مشروعیت انگیزه برای حمایت و ایجاد کارآفرینی را داشته باشند. توسعه خلاقیت، تأکید بر یادگیری فعال، افزایش کارهای بین رشته‌ای، همکاری بین مؤسسات آموزشی و جامعه محلی و بخش‌های تجاری، تأکید بر کار تولیدی در حوزه آموزش از جمله مواردی که می‌تواند به کارآفرینی در حوزه آموزش کمک کند و فرصت‌های آموزشی برای توانمندسازی و پرورش شایستگی چون طراحی آموزشی، حل مسئله، شبکه سازی و ایجاد ارتباطات و روابط بین فردی، مذاکره و جذب سرمایه، بازاریابی آموزشی و طراحی مدل کسب و کار در کارآفرینان آموزشی طراحی گردد.

1. yemini

تعارض منافع / حمایت مالی

این مقاله برگرفته پایان نامه کارشناسی ارشد نویسنده اول در دانشگاه شهید بهشتی است و نتایج پژوهش حاضر با منافع هیچ ارگان و سازمانی در تضاد نیست و بدون حمایت مالی انجام شده است.

منابع

1. Borasi, R. Finning, K, (2010). Entrepreneurial Attitudes and Behaviors That Can Help Prepare Successful Change-Agents in Education, *The New Educator*, 6:1-29, 2010 Copyright The City College of New York ISSN: 1549-9243 online.
2. Drucker, Peter F. 1985. Innovation and Entrepreneurship. (*New York: Harper Business, 1985*).
3. Eyal O (2007) Governmental sponsorship as a mechanism restricting school entrepreneurship. *Educational Planning* 16(1): 1-11.
4. Eyal, O. kark, R (2004). How do Transformational Leaders Transform Organizations? A Study of the Relationship between Leadership and Entrepreneurship, *Leadership and Policy in Schools 2004, Vol. 3, No. 3, pp. 211-235*.
5. Haas. E, and Fischman, G (2010). Nostalgia, Entrepreneurship, and Redemption: Understanding Prototypes in Higher Education. *American Educational Research Journal. Vol.47. No3. pp.532562*
6. Heidarifard, Reza, Zeinabadi, Hassan Reza, Behrangi, Mohammad Reza, Abdollahi, Bijan, (2015), Innovative school culture and spatial planning; A qualitative study, *Quarterly Journal of Educational Management*, Year 7, No. 2, Summer, 2016, 36.
7. Hess, F. M. (2006). Fueling educational entrepreneurship: Addressing the human capital. challenges. Research affiliate

- program on education policy and government, *Harvard University press*.
8. Hess, F. M. (2007). The case for educational entrepreneurship: Hard truths about risk, reform, and reinvention. *Phi Delta Kappan*, 89(1), 2130bridge, MA: *Harvard University Press*.
 9. Jahanian, Ramadan (1384). Entrepreneurship in the Educational System, Proceedings of the National Conference on Entrepreneurship, Islamic Azad University, Roodehen Branch.
 10. Khoshkab, Rastegar, (2013). Educational Entrepreneurship, Entrepreneurial Culture (Challenges and Strategies); Institute of Humanities and Cultural Studies, Year 8, Spring 2013.
 11. Levin, H. M. (2006). Why is educational entrepreneurship so difficult? In F. M. Hess (Ed.), *Educational entrepreneurship*. Cambridge, MA: *Harvard Education Press*.
 12. Lubienski C (2003). Innovation in education markets: Theory and evidence on the impact of competition and choice in charter schools. *American Educational Research Journal* 40(2): 395–443.
 13. Man, W. Y. T. (2010). Clarifying the domain of educational entrepreneurship: Implications for studying leadership, innovation and change. Unpublished paper, *Hong Kong Institute of Education*.
 14. McGuinn.p.(2006). The Policy Landscape of Educational Entrepreneurship, ncspe.tc.columbia.edu/working-papers/OP138.pdf.
 15. Mead, S. J. Rotherham, A. (2008). Changing the game: The federal role in supporting 21 st century educational innovation, schoolleadersforchange.com
 16. Nieswandt, A. (2017). Educational Entrepreneurs: The Professional Experiences of Five Edupreneurs. digitalcommons.georgefox.edu

17. Omer Attali, M, Yemini.M. (2016). Initiating consensus: stakeholders define entrepreneurship in education school of education, *Educational Review Routledge*.
18. Sandler, M. (2010). Social entrepreneurship in education: Private ventures for the public good. Lanham, MD: *Rowman & Littlefield Education*
19. Schumpeter, J. (1934). The theory of economic development: An inquiry into profits, capital, credit, interest, and the business cycle. (R. Opie, Trans). Cambridge MA: Harvard Economic Studies.
20. Smith, K. Landry Petersen. J. (2006). What is educational entrepreneurship, www.newschools.org/files/EducationalEntrepreneurship.pdf.
21. Strauss, A., & Corbin, J (1998). *Basics of qualitative research techniques*. Sage publications
22. Teske, P. & Williamson, A (2006). *Entrepreneurs at Work*. In *Educational Entrepreneurship: Realities, Challenges, Possibilities*, edited by F. M. Hess, 45-62. Cambridge, MA: Harvard Education Press
23. Teske, P. & Williamson, A (2006). *Entrepreneurs at Work*. In *Educational Entrepreneurship: Realities, Challenges, Possibilities*, edited by F. M. Hess, 45-62. Cambridge, MA: Harvard Education Press.
24. Thurlings, M. Evers, S. & Vermeulen, M. (2015). Toward a model of explaining teachers' innovative behavior: A literature review. *Review of Educational Research*, 85(3), 430-
25. Verger, A. C. Lubienski, G. Steiner-Khamsi (2016). The Emergence and Structuring of the Global Education Industry: Towards an Analytical Framework". In Verger, A. C. Lubienski, G. Steiner-Khamsi (eds). *World Yearbook of Education 2016: The Global Education Industry*. New York: Routledge

26. Wagner, T (2010). Creating innovators: The making of young people who will change the world. *New York: Scribner.*
27. Wisemen. W.A. (2014). International educational and innovation and public sector entrepreneurship. <https://books.google.com/books?isbn=178190709>www.monash.edu/education/non-cms/centres/ceet/docs/.../2001confpapersadler.pdf.
28. Yemini, M. (2014). I have a dream: School principals as entrepreneurs *Educational Management Administration & Leadership.*
29. Yemini, M. and A. Addi-racchah. (2013). School principals' agency as reflected by extracurricular activities in the Israeli education system. *International Studies in Sociology of Education* 23 (4): 358–382.
30. Yemini, M. r. ramot, and n. Sagie. (2016). Parental 'Intrapreneurship' in Action: Theoretical Elaboration through the Israeli Case Study. *Educational Review* 68: 239–255.